

MARIUSZ KOZIOŁ*

Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Warszawa, Polska

WSTĘP REDAKTORA NAUKOWEGO WYDANIA

Szanowni Czytelnicy „Wiedzy Obronnej”,

We wrześniu 2024 roku kraj nasz mierzył się z żywiołem powodzi, jaki dotknęła Kotlinę Kłodzką i miejscowości leżące w biegu rzeki Odra. Poszkodowane zostały obszary Dolnego Śląska i Opolszczyzny. Szczególnego uszczerbku doznały miasta: Wleń, Nysa, Kłodzko, Łądek Zdrój, Stronie Śląskie, Kamienna Góra, Lwówek Śląski, Opole, Wrocław, Brzeg oraz Paczków. Katastrofa naturalna spowodowała konieczność zaangażowania znacznych sił służb, inspekcji i straży, jak również licznego uczestnictwa Sił Zbrojnych (ponad 20 tys. żołnierzy) wspierających lokalną administrację samorządową w ochronie zasadniczej infrastruktury i niesienia pomocy poszkodowanym. Siły Zbrojne RP działając na mocy ustawy o zarządzaniu kryzysowym z 2007 r, udzielały pomocy w powstałej sytuacji kryzysowej skutecznie realizując zdefiniowane w ustawie zadania (15 zadań zgodnie z art. 25 ust. 3). Z kolei administracja samorządowa działając w oparciu o przygotowane zawczasu plany zarządzania kryzysowego realizowała własne procedury i moduły zadaniowe. Na zakończenie czwartej fazy zarządzania kryzysowego – odbudowy – w jej wymiarze całkowitym, to jest powrotu do stanu pierwotnego sprzed powodzi, przyjdzie jeszcze zapewne długo poczekać. Istotnym wkładem do realizacji tego zamierzenia będzie właściwe (godne i wystarczające) wsparcie finansowe dla poszkodowanych ze strony administracji rządowej i jego sprawna dystrybucja dla uprawnionych. Pozwoli to zadziałać zaradności i gospodarności zarówno na poziomie jednostek, jak i rodzin. Do zaistniałej sytuacji kryzysowej w Polsce bezpośrednio nawiązuje logo w dolnej części okładki aktualnego numeru. Jak widać z zaistniałych wydarzeń oblicza bezpieczeństwa i spraw dotyczących obronności niejedno mają imię i wiele aspektów można w tym obszarze rozpatrywać. Na poważne naukowe analizy z tego okresu przyjdzie zapewne jeszcze trochę poczekać, lecz z pewnością staną się one asumptem i, ufam, trwałą wiedzą *lesson learned* w zakresie sprawniejszego działania

* dr inż. Mariusz Kozioł, Towarzystwo Wiedzy Obronnej

 <https://orcid.org/0000-0001-9216-3373>, mariusz.koziol@two.edu.pl

Copyright (c) 2024 Mariusz Kozioł. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.

uczestników systemu zarządzania kryzysowego i zwiększania odporności społeczności lokalnych, społeczeństwa polskiego i wreszcie całego narodu w zakresie odpierania zagrożeń, których nieustannie przybywa w dynamicznie zmieniającym się świecie XXI wieku.

Aktualny numer naszego czasopisma naukowego zawiera obszerny zestaw artykułów naukowych, bo liczący aż dwanaście pozycji. Numer otwiera tekst autorstwa **mgr. Aleksandry PRUS i mgr. Dariusza REWAKA** ze Szkoły Administracji Obronnej Akademii Sztuki Wojennej stanowiący podsumowanie i próbę oceny 30-lecia szkolenia obronnego realizowanego w tym podmiocie. Autorzy przedstawili ewolucję i znaczenie szkoleń obronnych dla administracji publicznej w Polsce, podkreślając ich rolę w zwiększaniu gotowości obronnej kraju. Omówiono kursy obronne i wyższe kursy obronne. Szkolenia te były na bieżąco modyfikowane w odniesieniu do zmieniających się uwarunkowań geopolitycznych oraz regulacji prawnych. Autorzy nie poprzestali na diagnozie stanu jak było i jak jest, lecz wskazali dalsze kierunki rozwoju w tym jakże ważnym obszarze przygotowań struktur państwa. Przedstawione propozycje odnoszą się m. in. do poszerzenia tematyki kursów o dodatkowe treści (zagadnienia szkoleniowe). Jako dodatkowy atut uznać należy przedstawienie historii Szkoły Administracji Obronnej oraz jej struktury. Opracowanie zawiera liczne wykresy i tabele obrazujące ilość przeszkolonych przedstawicieli administracji różnego szczebla w ramach różnych grup szkoleniowych, w tym najwyższych kadr administracji rządowej i samorządowej.

Mgr Patrycja LASKOWSKA przedstawia działania Grupy Wagnera podczas konfliktu zbrojnego w Syrii. Artykuł przedstawia pozaformalne oddziaływanie Grupy Wagnera na sytuację w toczonej wojnie w Syrii, gdzie Federacja Rosyjska próbowała i wciąż próbuje rozszerzać swoje wpływy również poprzez organizację typu PMC (Private Military Company). Autorka przedstawia działania zbrojne Grupy Wagnera na obszarze Syrii, historię konfliktu i motywacje jego uczestników oraz rolę Grupy Wagnera w utrzymaniu dyktatury Baszszara al-Asada. W ramach przedstawianych zagadnień zawarto również historię Grupy Wagnera, jej poprzedników, osoby kierujące tą organizacją oraz związki z FSB i GRU.

Wiele uwagi poświęca się ostatnio pojęciu odporności różnych podmiotów, społeczeństwa i państw. Pojęcie to – z ang. *Resilience* – niezbyt szczęśliwie spolszczone jako rezyliencja, odmieniane jest przez wszystkie przypadki. W tym obszarze Unia Europejska również podjęła działania wydając tzw. Dyrektywę CER¹, która weszła w życie 16 stycznia 2023 roku. W założeniu dyrektywa CER ma być spójna z unijną dyrektywą NIS2 w zakresie cyberbezpieczeństwa. CER zobowiązuje państwa członkowskie UE do dostosowania krajowego prawa do 17 października 2024 roku (co sytuuje się na przybliżony okres wydania niniejszego numeru „Wiedzy obronnej”) w zakresie zobowiązania do przyjęcia strategii mającej na celu zwiększenie odporności podmiotów krytycznych. Termin przyjęcia tejże strategii określono na 17 stycznia 2026 roku. W tym kontekście przedmiotem zainteresowań badawczych **dr Kariny GÓRSKIEJ-ROŻEJ** jest znaczenie procesu adaptacji i umiejętności adaptacyjnych w celu kształtowania odporności na zagrożenia w społecznościach na poziomie lokalnym. Zdefiniowano pojęcia zagrożenia, adaptacji oraz odporności. Autorka przedstawia działania zwiększające zdolności adaptacyjne, a tym samym wpływające pozytywnie na odporność społeczności lokalnych. W kolejnym

¹ <https://www.gov.pl/web/rcb/dyrektywa-cer--dyrektywa-o-odpornosci-podmiotow-krytycznych> (dostęp: 14.10.2024 r.)

artykule **dr Anny DZIURNY**, odnosi się do idei odporności na zagrożenia bytu ludzi w raportach Klubu Rzymskiego.

Pojęciom spójności i odporności społecznej w kontekście analizy ich współzależności z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie poświęcona jest z kolei publikacja **dr Rafała Bartłomieja PANFILA**. Autor sprecyzował spójność społeczną jako siłę więzi społecznych konstytuujących zbiorowości społeczne, jak i również całe społeczeństwo, a odporność społeczną jako zdolność tegoż społeczeństwa do przeciwdziałania zagrożeniom i adaptacji do zmieniających się warunków życia. Autor definiuje również pojęcie świadomości grupowej oraz rozwija zjawisko dualistycznego charakteru więzi społecznej. Tematyka tej i poprzedniej pozycji literaturowej wydaje się zbliżona, lecz jak wiadomo powszechnie, metodologia pozwala oświetlać problemy badawcze w ramach zdefiniowanej sytuacji problemowej z różnych perspektyw, spojrzeń i z różną intensywnością wchodzenia w głąb badanej problematyki. Tezę tę potwierdza zidentyfikowanie aż ośmiu perspektyw poznawczych pojęć spójność i odporność społeczna.

Kolejny problem rozpatrywany z punktu widzenia obronności państwa i bezpieczeństwa jego obywateli odnosi się do ochrony granicy państwowej z Republiką Białorusi. Tematykę tę podejmuje w sposób szczegółowy w kontekście przeciwdziałania sterowanej przez adwersarza nielegalnej imigracji **dr Marcin KOŚKA**. Artykuł zawiera statystyki odnoszące się do cezury czasowej lipiec 2021- czerwiec 2024 r., analizę podstaw prawnych wsparcia przez Siły Zbrojne RP w ramach wojskowych zgrupowań zadaniowych (WZZ) działań ustawowych Straży Granicznej oraz opisuje strukturę i rozległość terytorialną budowli zaporowo-obronnych na granicy wraz ze stosowanymi zabezpieczeniami, jak też sposoby (próby) migrantów na pokonywanie tych zabezpieczeń i tym samym na eskalację kryzysu migracyjnego. Zwraca uwagę nazwa jednego z WZZ RENGAW, co jest anagramem od słowa WAGNER nawiązującego do działalności PMC Grupa Wagnera, który to wątek można odnaleźć we wcześniejszym artykule tego numeru autorstwa **mgr. Patrycji LASKOWSKIEJ**.

Mgr Karolina FERREIRA FERNANDES podejmuje temat internetowej partycypacji obywatelskiej w zakresie wyzwań i zagrożeń dla demokracji w erze cyfrowej zwracając uwagę, że w dobie współczesnej Internet stwarza szereg negatywnych skutków dla demokracji takich jak, wymieniane przez Autorkę, rozprzestrzenianie dezinformacji i fake newsów, polaryzacja społeczeństwa, potencjalna i realna manipulacja wyborcami za pomocą algorytmów oraz wzrost nierówności cyfrowych skutkujących wykluczeniem cyfrowym części społeczeństwa. Z uwagi na masowy i powszechny dostęp do medium internetowego dezinformacja staje się wszechobecna, co skutkuje osłabieniem bądź nawet utratą zaufania do mediów i instytucji demokratycznych państwa. Z kolei bańki informacyjne powodują zamykanie odbiorcy treści cyfrowych niejako w „kamiennym kręgu” tylko tych materiałów, które algorytmy wybiorą dla niego jako najważniejsze z różnych sobie tylko znanych względów.

Znane porzekadło głosi, że „logistyka nie jest wszystkim, ale wszystko bez logistyki jest niczym”. O logistyce w jej ujęciu humanitarnym, czy też logistyce w sytuacjach kryzysowych pisze w swoim artykule **mgr Dominika MARCINIAK** odnosząc się do teorii i praktyki tego rodzaju działalności. O tym jak ważny to rodzaj logistyki znajdujący się na pograniczu logistyki cywilnej i wojskowej świadczy pilna potrzeba jest zastosowania w razie sytuacji powodziowej opisanej na

początku tego wprowadzenia. W opracowaniu można odnaleźć teorię i praktykę - Autorka przedstawia ujęcia definicyjne logistyki humanitarnej postrzeganej nieco odmiennie przez naukowców w różnych państwach, jak również praktykę zogniskowaną na zagadnieniach elastyczności działań, szybkości dostaw, kryteriów wyboru oraz humanitarnego łańcucha dostaw. Badania odnośnie do praktyki logistyki humanitarnej zostały przeprowadzone metodami PAPI i CAPI na dość obszernej próbie badawczej. Zdaniem Autorki humanitarny łańcuch dostaw powinien spełniać zasadę opisaną w formule „3A” *agility, adaptability* i *alignment*- Czytelników zainteresowanych rozwinięciem tych treści odsyłam do artykułu.

Dr Ewa Rosiak-Zięba w artykule „O plotce jako możliwym narzędziu dezinformacji: Wojna w Ukrainie z 2022 r. i niektóre plotki w Polsce” definiuje pojęcie plotki oraz dezinformacji oraz przybliży niektóre z narracji krążących po Polsce po wybuchu wojny w Ukrainie, które, zdaniem Autorki, można zinterpretować jako przejaw obu zarówno dezinformacji, jak i zwykłych plotek. Wybrane przykłady tych narracji zostają przez Autorkę poddane głębszej analizie pod kątem językowym i strukturalnym. Poruszony jest również temat tzw. teorii spiskowych. Szczególnie wartościowe są wnioski przedstawiane przez Autorkę oraz potencjalne remedium na zjawiska dość powszechnego dystrybuowania w przestrzeni informacyjnej tego typu narracji. Zainteresowanym mechanizmami uwiarygadniającymi plotki opisywanych w postaci akronimów foaf czy też rip odsyłam do artykułu.

Pakiet inspirujących poznawczo artykułów z zakresu prawa dotyczących problemów obronności omawia w tekście wprowadzającym Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Akademii Sztuki Wojennej **prof. dr hab. Marzena TOUMI** (s. 204). Znaleźć tam można artykuł **prof. dr hab. inż. Leszka ELAKA** i **dr hab. Konrada WALCZUKA** ujęto zagadnienia antydostępowej działalności Federacji Rosyjskiej z perspektywy art. 5 Konstytucji RP podkreślając interdyscyplinarność w tym względzie obejmującą zarówno nauki prawne, jak i nauki o bezpieczeństwie. Publikacja opisuje wpływ zachowania konstytucyjnego układu instytucji na bezpieczeństwo państwa europejskiego, jakim jest Rzeczpospolita Polska. Zdolność do działań antydostępowych jest w ścisłej korelacji z osiąganym stanem gotowości bojowej oraz finansowaniem systemu bezpieczeństwa, jak twierdzą autorzy. W artykule szerzej omówiono działania A2/AD (Anti-Access/Anti-Denial) Federacji Rosyjskiej. Następnie znaleźć tam można teksty **dr n. pr. Wojciecha WŁODARCZYKA** w zakresie dozwolonego korzystania z opatentowanego wynalazku dla celów państwowych bez zgody uprawnionego; **mgr Izabeli STAŃCZUK** dotyczący praw zwierząt w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Życzymy inspirującej lektury

Redaktor naukowy wydania
Zespół redakcyjny